

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

*Περίληψις δουλίας τοῦ Δρος Οικονομικῶν Ἐπιστημῶν
τοῦ Πανεπιστημίου Λονδίνου κ. Νικ. Κωνσταντινίδη*

Εἰς πρόσφατον ὁμιλίαν του, ὁ κ. Κωνσταντινίδης θίγων γενικῶς τὸ θέμα εἶπεν ὅτι ἀκυριώτεραι ἐξελίξεις τῆς Οικονομικῆς Ἐπιστήμης εἶναι : 1) Ἡ ἀνά τὸν κόσμον κεντρικὴ θέσις τῆς Οικονομικῆς Ἐπιστήμης καὶ τῶν Οικονομολόγων. 2) Ἡ παράλληλος καὶ ραγδαία ἀνάπτυξις νέων καὶ ἀποτελεσματικῶν μεθόδων οἰκονομικῆς ἐρεύνης, καὶ 3) Ἡ διείσδυσις τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης εἰς τὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς. Ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. Κωνσταντινίδης ἀναφερθεὶς εἰς τὰς προσφάτους ἐξελίξεις τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης ἐν Ἑλλάδι εἶπε τὰ ἀκόλουθα :

Ἐν Ἑλλάδι ἐσημειώθησαν ὠρισμένοι παράλληλοι ἐξελίξεις, ἀλλὰ κατόπιν σημαντικῆς καθυστερήσεως ὀφειλομένης εἰς εἰδικούς παράγοντας. Κατὰ τινα ἐκδοχὴν, τὸ ἔτος 1960 δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς καμτὴ εἰς τὴν πολυετῆ προσπάθειαν ἀναγνωρίσεως τῆς οὐσιώδους συμβολῆς τῶν οἰκονομολόγων ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος τῆς χώρας. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν σκληρὰν πραγματικότητα, ἡ ὁποία ἀποκαλύπτει τὴν πολύπλοκον ὑφὴν τῶν καθημερινῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων καὶ ἐπιβάλλει τὴν συστηματικὴν αὐτῶν μελέτην. Σήμερον κατενοήθη πλήρως ὅτι ἐναντι τῆς στενῆς σκοπιᾶς τῆς Τεχνικῆς, ἡ Οικονομικὴ Ἐπιστῆμη ἀντιμετωπίζει ὑπὸ εὐρύτερον πρῖσμα τὰ καθημερινὰ προβλήματα. Ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα συνίσταται εἰς τὴν διηνεκὴν προσπάθειαν ἐπιτυχούς ἐκλογῆς μεταξύ πολυαριθμῶν καὶ ἀλληλοσυγκρουομένων δυνατοτήτων χρησιμοποίησεως τῶν ἐν ἀνεπαρκείᾳ μέσων ἐπὶ σκοπῷ μεγιστοποιήσεως καὶ ἀριστοποίησεως τοῦ οἰκονομικοῦ αὐτῶν ἀποτελέσματος. Συνεπῶς, οἱ οἰκονομολογοὶ προσπαθοῦν ἀνά πᾶσαν στιγμὴν νὰ καταστήσουν ὀρθολογικὴν τὴν ἐκλογὴν μεταξύ διαφόρων σκοπῶν καὶ τὴν ἐναρμόνισιν τῶν ποικίλων μέσων πρὸς πραγματοποίησιν αὐτῶν.

Πολλοὶ εἶναι αἱ ἐνδείξεις τῆς σημαντικῆς αὐτῆς μεταστροφῆς ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς τῆς οἰκονομικῆς ἀναμφισβητήτως ἡ σπουδαιότερα εἶναι τὸ πενταετὲς πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ὡς γνωστόν, τὸ πενταετὲς πρόγραμμα 1960—64 συνετάγη ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκονομολόγων ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ξένων ἐμπειρογνομῶνων. Τὸ πενταετὲς πρόγραμμα δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ πρῶτον δεῖγμα οἰκονομικῆς ἐρεύνης ἀνωτέρου ἐπιπέδου, ὑπογραμμίζει δὲ τὴν ἀξίαν τῆς ἐρεύνης ταύτης. Ἐπισημαίνει τὴν αὐξουσαν ἀνάγκην περαιτέρω προσπαθειῶν διὰ τὴν ποσοτικὴν καὶ ποιοτικὴν βελτίωσιν τῆς μελέτης τῶν σπουδαιωτέρων τομέων τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας. Ταυτοχρόνως ἐτονίσθη ἐπανειλημμένως καὶ ἐπισιμός ἡ ἀνασταλτικὴ ἐπίδρασις ἐκ τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ τεχνικοῦ καὶ οργανωτικοῦ παράγοντος εἰς τὴν ἐφαρμογὴν πολιτικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Τοιοῦτοτρόπως κατέστη πλέον κοινὴ συνείδησις ἡ σημασία τῆς οἰκονομικῆς ἐρεύνης διὰ τὴν ὅλην προσπάθειαν ἀναπτύξεως τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας.

Εἶναι φανερόν, διὰ νὰ ἀναφέρωμεν ὀλίγα παραδείγματα, ὅτι μεγάλη καὶ ἐντατικὴ οἰκονομικὴ ἔρευνα ἀπαιτεῖ ἢ ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως, ὁ ὑπολογισμὸς τῶν παντεῶν ἀντικτύπων ἐκ τῆς πολιτικῆς τῶν ἐπενδύσεων. Τέλος ἐνδεῖκνται νὰ μνημονεῖθῃ ἐν τῶν μεγαλυτέρων προβλημάτων, τὸ ὅποιον θὰ ἀπασχολήσῃ τὴν

οικονομική έρευνα, δηλαδή ή εκτίμησις τών επιδράσεων επί τής ελληνικής οικονομίας εκ τής ένδεχομένης συνδέσεως τής χώρας μετά τής Κοινής Εύρωπαϊκής Άγοράς.

Ποίαν οικονομικήν έρευναν απαιτεί ή οικονομική ανάπτυξις

Έκ τής προηγηθείσης άνασκοπήσεως προκύπτει πέραν πάσης άμφισβητήσεως ή ζωτική σημασία τής οικονομικής έρεύνης, ως βασικής προϋποθέσεως άσκήσεως άποτελεσματικής πολιτικής οικονομικής ανάπτυξεως. Θα ξετασθί τώρα τó θέμα τού είδους και τής εκτάσεως τής οικονομικής έρεύνης βάσει τών θεθέντων γνωστών επιδιώξεων τής οικονομικής ανάπτυξεως. Προκύπτουν ούτω τά εξής έρωτήματα :

Πρώτον : Ποίος εκτάσεως και ποίου επιπέδου έρευνα απαιτείται κατά τομείς, κλάδους και περιοχάς, και διά ποίων μεθόδων θα διεξαχθί αύτη, πρòς ίκανοποίησιν τών βραχυχρονίων και μακροχρονίων αναγκών, δηλαδή έν òψει τών αναμενομένων διαρθρωτικών μεταβολών τής ελληνικής οικονομίας.

Δεύτερον : Τί ξεϊδικευμένον προσωπικόν, ποσοτικώς και ποιοτικώς απαιτεί ή τοιαύτη οικονομική έρευνα, και διά ποίου μηχανισμού θα κατασθί δυνατή ή ξεϊσορρόπησις τής προσφοράς πρòς τήν ζήτησιν αύτου, ως και ή καλύτερα αύτου αξιοποίησις.

Προφανώς, τά δύο αυτά προβλήματα είναι άλληλένδετα, άλλα ó άποφασιστικός περιοριστικός παράγων διά τήν òλην òργάνωσιν τής οικονομικής έρεύνης είναι φυσικά ή ποσότης και ή ποιότης τών ανά χρονικήν μονάδα διαθεσίμων εμπείρων στελεχών, τά όποια δύνανται νά συμπληρωθούν δι' ξεσθεν εμπειρογνομόνων. Προτού άσχοληθώμεν με τά δύο ταύτα έρωτήματα, είναι σκόπιμον νά ξεετάσωμεν πώς και ύπό ποίων διεξάγεται σήμερα οικονομική έρευνα.

Πώς και ύπό ποίων μονάδων διεξάγεται σήμερα οικονομική έρευνα

Με τήν οικονομικήν έρευναν άσχολούνται σήμερα συστηματικώς τó ύπουργείον Συντονισμού, ή Έθνική Στατιστική Ύπηρεσία τής Έλλάδος, ή Τράπεζα τής Έλλάδος, ή Έθνική Τράπεζα και τó Έλληνικόν Κέντρον Παράγωγικότητος. Έκ τών άνωτέρω πνευματικών ίδρυμάτων Γραφείον Οικονομικών Έρευνών λειτουργεί παρά τή άνωτάτη Βιομηχανική Σχολή. Επίσης έρευναν οικονομικών προβλημάτων διεξάγουν ή Έλληνική Έταιρία Οικονομικών Έπιστημών, ó Σύνδεσμος Πτυχιούχων τής Α.Σ.Ο.Ε.Ε. και ή Έλληνική Έταιρία Προγραμματισμού. Έκτάκτως ήσυχολήθησαν με οικονομικήν έρευναν κατά τó 1947 - 59 και ειδικοί Έπιτροπαι Οικονομικής Έρεύνης και προγραμματισμού τού ύπουργείου Συντονισμού. Έτελος ειδικοί έρευναι διεξήχησαν ύπό òρισμένων òργάνων τού οικονομικού Τύπου με λίαν ένδιαφέροντα άποτελέσματα.

Τά αίτια τής ανεπαρκούς οικονομικής έρεύνης

Διά τήν ξεήγησιν τών ύφισταμένων κενών διευτώθησαν κατά καιρούς διάφοροι άπόψεις, δυνάμεναι νά διακριθούν εις δύο μεγάλας κατηγορίας: Η μèn πρώτη άποδίδεται εις τήν έλλειψιν τού αναγκαίου ξεϊδικευμένου και πεπειραμένου προσωπικού, τήν καθυστέρησιν τής οικονομικής έρεύνης, ένω ή δευτέρα εις τήν ανεπαρκή αύτου αξιοποίησιν. Ύπερ τής πρώτης άπόψεως προβάλλεται τó επιχείρημα ότι ή ανεπάρκεια τού τεχνικού και òργανωτικού παράγοντος επεκτείνεται και εις τó έπιστημονικόν προσωπικόν, τó πλήρως κατηρτισμένον εις τάς συγχρόνους πολυπλόκους μεθόδους οικονομικής έρεύνης. Η έλλειψις αύτη òξύνεται, καθώς διευρύνεται σταθερώς ή δραστηριότης τών φορέων τής οικονομικής ανάπτυξεως, π.χ. τού Ο.Β.Α., ότε διαπιστούται ποίος δυσχερείας προκαλεί ή έλλειψις άρτίων οικονομικοτεχνικών μελετών. Κατά τήν έκδοχήν ταύτην, τó προέχον πρόβλημα είναι διά σειράς μέτρων ή μακροχρόνιος ξεσφάλαισις τής προσφοράς τού αναγκαίου τού προσωπικού. Κατά τήν δευτέραν άποψιν, σημαντικόν ποσοστόν τού ύπάρχοντος προσωπικού δέν έχει κατανεμηθί òρθολογικώς ή ύποαπασχολείται, ούτω δέ δέν αξιοποιείται πλήρως. Άρα ή λύσις τών σημ-

ρινών δυσχερειών κατά την δευτέραν έκδοχην συνίσταται κυρίως εις την ανακατανομήν του υπάρχοντος προσωπικού και την βραχυχρόνιον αύξησιν τῆς προσφοράς του διὰ καταλλήλου ἐπιμορφώσεως και ἐκπαιδεύσεως.

Μόνον και λεπτομερῆς ἀπογραφή τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οικονομολόγων τοῦ βαθμοῦ ἐξειδικεύσεως των και τῆς ἀπασχολήσεώς των δυνατὸν νὰ ἀποδείξῃ μερικῶς ὀρθὰς ἀμφοτέρας τὰς ἀπόψεις. Πάντως προκειμένου περὶ στελεχῶν οικονομικῆς ἐρεῦνης, ὀρθότερα φαίνεται ἡ γνώμη καθ' ἣν λόγῳ τῶν γνωστῶν ραγδαίων οικονομικῶν ἐξελίξεων, ὑφίσταται σήμερον σημαντικὴ ἔλλειψις ἐξειδικευμένων και συγχρονισμένων οικονομολόγων ὑπὸ τὴν μορφήν συμβούλων, ἐμπειρογνομῶνων, ὀργανωτῶν οικονομικῶν μονάδων, ἀναλυτῶν, οικονομομετρητῶν και στατιστικῶν.

Ἡ ἀνάγκη κεντρικοῦ φορέως οικονομικῆς ἐρεῦνης

Παραδόξως ὡς κοινὸν συμπέρασμα τῶν ἀπόψεων προκύπτει ἡ ἀνάγκη δημιουργίας ἐνὸς ἀποτελεσματικοῦ μηχανισμοῦ διὰ τὴν ἐναρμόνισιν τῆς προσφοράς τῶν καταλλήλων στελεχῶν ἐρεῦνης πρὸς τὴν αὐξανόμενην ζήτησιν αὐτῶν. Διὰ τοῦ μηχανισμοῦ τούτου νὰ ἀντιμετωπισθῇ τόσον τὸ βραχυχρόνιον πρόβλημα τῆς σημερινῆς σπᾶνεως τοῦ καταλλήλου προσωπικοῦ ὅσον και τὸ μακροχρόνιον τοιοῦτον, δηλαδὴ τῶν μελλοντικῶν τῆς ἑλληνικῆς οικονομίας εἰς μεγαλύτερον ἀριθμὸν και περισσοτέρων ἐιδικότητων στελέχη.

Τὸ Κέντρον Οικονομικῶν Ἐρευνῶν δύναται ἀσφαλῶς νὰ ἐπιτύχῃ μεταξὺ ἄλλων, και τὰς ἐξῆς μεταβολὰς εἰς τὸν σημερινὸν τρόπον ἐρεῦνης.

Πρῶτον : Νὰ ἀνατρέψῃ ἢ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐπικρατοῦσαν σπατάλην τοῦ ὀλιγαριθμοῦ ἐξειδικευμένου προσωπικοῦ, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ἡ ἐρευνα τῶν ἰδίων ἢ παρεμφερῶν προβλημάτων ταυτοχρόνως.

Δεύτερον: Νὰ ἐξουδετερώσῃ και τὴν ἑτέραν πηγήν σπατάλης τῶν στελεχῶν δηλαδὴ τὴν ἀπασχόλησιν των μὲ θέματα κατωτέρου βαθμοῦ προτεραιότητος. Τοῦτο θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν συγκέντρωσιν τῶν διαθέσιμων δυνάμεων εἰς θέματα ὑψίστης προτεραιότητος διὰ τὴν οικονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς χώρας βάσει γενικοῦ στρατηγικοῦ σχεδίου.

Μεγάλη ἡ σημασία περιφερειακῶν κλιμακίων ἐρεῦνης

Ἀνεξαρτήτως τοῦ μηχανισμοῦ συνεργασίας μεταξὺ τοῦ Κέντρου φορέως Οικονομικῆς Ἐρεῦνης και τῶν λοιπῶν μονάδων, ἐνδείκνυται νὰ τοισθῇ μία εἰδικὴ πλευρὰ τῆς Οικονομικῆς Ἐρεῦνης, δηλαδὴ ἡ ζωτικὴ σημασία τῶν περιφερειακῶν οικονομικῶν ἐρευνῶν. Ὡς γνωστὸν ἡ ταχεῖα οικονομικὴ ἀνάπτυξις προκαλεῖ παντοίας ἀλλοιώσεις—κοινωνικάς, ψυχολογικάς κλπ. πλὴν φυσικά τῶν διαρθρωτικῶν οικονομικῶν μεταβολῶν. Ὡς ἐκ τούτου ἐνδείκνυται ἡ ἀπὸ τοῦδε ὀργάνωσις κλιμακίων περιφερειακῆς Οικονομικῆς Ἐρεῦνης.

Μακροχρόνιος προσφορὰ εἰδικευμένου προσωπικοῦ

Ἡ ἐξασφάλισις τῆς καλυτέρας μορφῆς μηχανισμοῦ διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς οικονομικῆς ἐρεῦνης εἶναι τὸ πρῶτον μόνον στάδιον διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ὅλου θέματος. Εἶναι ἀπαραίτητος ὁ προγραμματισμὸς τῆς παραγωγῆς τῶν ἀπαραίτητων στελεχῶν πρὸς κάλυψιν τῶν αὐξανόμενων ἀναγκῶν, κατ' ἀριθμὸν και εἰδικότητας. Πρὸς τούτοις χρειάζεται νὰ καταρτισθῇ τὸ ταχύτερον προϋπολογισμὸς τῶν ἀναγκαίων οικονομικῶν στελεχῶν. Φυσικά ἡ ριζικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ θέματος τούτου προϋποθέτει σημαντικὰς ἐπενδύσεις διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς διδασκαλίας τῶν οικονομικῶν μαθημάτων και τὴν ἐξασφάλισιν τῶν τεχνικῶν μέσων ἐρεῦνης συγκεντρώσεως και ἐπεξεργασίας τοῦ ὕλικου. Ἐπὶ πλέον ἀνακύπτει τὸ εὐρύτερον θέμα τῆς παροχῆς τῶν καταλλήλων κινήτρων (ἠθικῶν και ὕλικῶν) διὰ τὴν στροφήν τῶν ἐπιστημόνων τόσον πρὸς τὸν οικονομικὸν τομέα ὅσον και πρὸς τὰς ἐπιθυμητὰς εἰδικότητας. Ἡ πολιτικὴ τῶν κινήτρων, ἥτις πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ και τὴν ἀναγώρισιν τῆς τεχνικῆς ἰδιότητος εἰς τὰ στέλεχη τῶν ἐρευνῶν, πρέπει νὰ εἶναι ἀρκούντως ἀποτελεσματικὴ

ὥστε νὰ παρεμποδίζη τὴν μετανάστευσιν τοῦ ἐν ἀνεπαρκείᾳ ἐξειδικευμένου προσωπικοῦ. Ἐπίσης δέον ἐκ τῶν προτέρων νὰ ἀντιμετωπισθῇ τὸ ζήτημα τῆς ὀξυτήτος συγκρούσεως μεταξὺ τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως διὰ τὴν ἀπασχόλησιν τῶν ἐξειδικευμένων στελεχῶν. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὑπάρχει μεγάλη ὁμοιότης μὲ τὰ προβλήματα τῆς τεχνικῆς ἐκπαίδευσεως καὶ τῆς τεχνικῆς ἐρεύνης. Ἐν τούτοις ὑφίσταται βασικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο τομέων, ὑπὸ τὴν ἔννοϊαν ὅτι ἡ εἰσαγωγή ξένων μεθόδων καὶ συστημάτων ἐρεύνης οὐδὲν ὑποκαθιστᾷ τὴν ἀνάγκην συγκεκριμένης μελέτης τῆς ἐλληνικῆς πραγματικότητος. Παρὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν γενικῶν προβλημάτων τῶν καθυστερημένων χωρῶν, τοιαύτη εἶναι ἡ ἔκτασις τῶν ἰδιομόρφων καὶ τοπικῶν προβλημάτων, ὥστε τὸ κύριον βᾶρος τῆς οικονομικῆς ἐρεύνης φέρει ἡ παρ' ἡμῖν τοιαύτη.

Πλαισίωσις δι' οικονομολόγων

Πέραν ὁμῶς τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐξειδικευμένου προσωπικοῦ διὰ τὴν οικονομικὴν ἐρευναν, εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἀξιοποίησις ὅλων τῶν ἐχόντων οικονομικὴν μόρφωσιν ἐπιστημόνων. Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν πορισμάτων καὶ ὑποδείξεων τῆς Οἰκονομικῆς Ἐρεύνης εἰς τοὺς διαφόρους τομείς προαπαιτεῖ εἰς αὐξοῦντα ἀριθμὸν μορφωμένων προσωπικόν. Δὲν ἀρκεῖ τὸ ἐπιτελεῖον ἀλλὰ χρειάζεται ἡ σύμμετρος ἐπ'ἀνδρωσις τοῦ οἰκονομικοῦ μηχανισμοῦ δηλ. τοῦ ἐκτελεστικοῦ φορέως. Ἐὰν δὲν ὑπάρχη εἰς τὰς καταλλήλους θέσεις τὸ κατάλληλον προσωπικόν, καὶ τὰ ἀρτιώτερα ἐπιτελικά σχέδια προσκρούουν εἰς διαφόρους ἐμπλοκάς. Τοῦτο προϋποθέτει τὴν ταχείαν προώθησιν τῶν καλῶς κατηρτισμένων, ἀλλ' οὐχὶ ἐξειδικευμένων οικονομολόγων εἰς τοὺς σπουδαιότερους τομείς τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας ὅπου θὰ συμβάλλουν εἰς τὴν ἀρτιωτέραν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος.

Διαμόρφωσις κοινῆς γνώμης

Ἐν κατακλείδι, ἐπιβάλλεται νὰ τονισθῇ δι' ὀλίγων ἡ σημασία ὠρισμένων συμπληρωματικῶν μέτρων διὰ τὴν διαμόρφωσιν ὑγιούς, ἐνημερωμένης καὶ ἐνεργῶς ἐνδιαφερομένης κοινῆς γνώμης διὰ τὰ ζωτικὰ οικονομικὰ προβλήματα. Πρὸς τούτοις προτείνεται ἡ καθιέρωσις μαθήματος οἰκονομικῆς ἀγωγῆς εἰς τὰ Γυμνάσια ἐν γένει, ἡ προσπάθεια ἐκλαϊκείσεως τῶν κατακτήσεων τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης καὶ τέλος ἡ συστηματικὴ διαφώτισις τοῦ κοινοῦ. Τὰ μέτρα ταῦτα εἶναι ἀπαραίτητα διότι εἰς τὰ δημοκρατικὰ καθεστῶτα τὸ μόνον ἀποτελεσματικόν ὄπλον εἰς τὴν διάθεσιν τῶν οικονομολόγων εἶναι ἡ πειθῶ, ὅπως ὀρθῶς ἐτόνισεν ὁ Keynes.